

**Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет
Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту**

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ДОБЖАНСЬКА ІРИНА МИКОЛАЇВНА

УДК: 657.1.351

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА
ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____Ірина ДОБЖАНСЬКА

Науковий керівник
Савченко Наталія Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2023

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент:

професор кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету,
к.е.н., проф. Віленчук Олександр Миколайович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Голова комісії _____ Тетяна ГАЙДУЧОК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та
аудиту № 9 від 12 грудня 2023 року

В.о. завідувача кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Наталія МАЛЮГА _____
(підпис)

«12» грудня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студентка ДОБЖАНСЬКА Ірина Миколаївна захистила кваліфікаційну роботу
з оцінкою: сума балів за 100-бальною шкалою _____, за університетською
шкалою _____

Секретар ЕК _____ Ганна МАЙДУДА _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Анотація

Добжанська І.М. Організація обліку і аналізу витрат виробництва лісогосподарських підприємств. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир. 2023.

У випускній роботі обґрунтовано теоретичні положення та практичні рекомендації щодо удосконалення організації обліку та аналізу витрат виробництва лісогосподарських підприємств.

У результаті проведеного дослідження проаналізовано роль обліково-аналітичного забезпечення у керуванні діяльністю підприємства, особливо його значення в процесі формування витрат на виробництво. Також розглянуто і висвітлено особливості діяльності лісогосподарських підприємств та визначено процес формування системи обліково-аналітичного забезпечення для обліку витрат на заготівлю лісової продукції в таких підприємствах.

Було проведено аналіз та описано основні елементи системи аналізу та контролю витрат на лісогосподарських підприємствах. Проведено дослідження складу та структури витрат на рубку, відновлення та оздоровлення лісів на прикладі ДП “Пулинський лісгосп АПК”. Також визначено особливості ведення обліку, аналізу та контролю витрат на лісогосподарських підприємствах. Розглянуто пропозиції для ефективного впровадження методики контролю витрат на лісогосподарських підприємствах.

Ключові слова: витрати виробництва, лісогосподарські підприємства, організація обліку, облікова інформація, аналіз.

Abstract

Dobzhanska I. Organization of accounting and analysis of production costs of forestry enterprises. - Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 071 - accounting and taxation. – Polis National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr. 2023.

The thesis substantiates theoretical provisions and practical recommendations for improving the organization of accounting and analysis of production costs of forestry enterprises.

As a result of the conducted research, the role of accounting and analytical support in managing the enterprise's activities, especially its importance in the process of formation of production costs, was analyzed. The peculiarities of the activity of forestry enterprises were also considered and highlighted, and the process of forming a system of accounting and analytical support for accounting for the costs of harvesting forest products in such enterprises was determined.

The main elements of the system of cost analysis and control at forestry enterprises were analyzed and described. A study of the composition and structure of costs for felling, restoration and rehabilitation of forests was carried out on the example of the SE "Pulynskyi Forest Agricultural Farm". The specifics of accounting, analysis and cost control at forestry enterprises are also defined. Proposals for effective implementation of cost control methods at forestry enterprises are considered.

Keywords: production costs, forestry enterprises, organization of accounting, accounting information, analysis.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА	9
1.1. Економічний зміст витрат виробництва	9
1.2. Організація обліку та аналізу витрат виробництва	14
1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності лісогосподарських підприємств	16
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	25
2.1. Завдання і роль системи обліку і аналізу витрат виробництва на підприємстві	25
2.2. Облік витрат виробництва на підприємстві	27
2.3. Аналіз витрат виробництва на підприємстві	30
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38
ДОДАТКИ	42

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Протягом свого функціонування підприємства реалізують різноманітні фінансово-господарські операції, які супроводжуються виникненням витрат. Ці витрати формуються з метою досягнення конкретного результату. Згідно з принципом бухгалтерського обліку, витрати зараховуються до результату господарської діяльності в період їх здійснення. На сьогодні надзвичайно важливо правильно та достовірно відображати дані щодо виробничих витрат для їх зрозуміння як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами.

Для успішної діяльності підприємства важливо досягнення оптимального рівня витрат на виробництво, що призведе до підвищення конкурентоспроможності продукції та сприятиме довгостроковому економічному зростанню підприємства.

Для ефективного управління підприємством критично важлива достовірна та своєчасна інформація про витрати. Формування та облік витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції мають важливе значення у забезпеченні соціально-економічної результативності використання коштів та капіталу на будь-якому підприємстві. Від організації цих процесів, у багатьох випадках, залежить ефективність управління економікою підприємства, вплив результатів діяльності окремих підрозділів на підвищення продуктивності виробництва, обґрунтування планування якісних та кількісних показників, оптимальне ціноутворення та інші аспекти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження, присвячені сучасним підходам до обліку витрат на виробництві, були проведені в роботах таких авторів, як Белебех І.О., Вахрушин М.А., Сіренко Н.М., Хамідулліна Г.Р., Голова С.Ф., Єфіменко З.В., Загородній А.Г., Попович В.І., Савицька Г.В., Сопко В.В та іншими та інші. Незважаючи на значний внесок у фундаментальні наукові розробки, важливо підкреслити, що питання економічної сутності витрат на

виробництво та їх обліку залишаються актуальними як у теоретичному, так і в практичному плані.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних та розробці науково-практичних рекомендацій спрямованих на удосконалення організації обліку та аналізу витрат виробництва. Це є важливою передумовою для підвищення ефективності процесів управління на підприємствах України.

Для досягнення мети у кваліфікаційній роботі поставлено та вирішено наступні **завдання**:

- розкрити економічну сутність витрат виробництва;
- дослідити організацію обліку та аналізу витрат виробництва;
- провести аналіз господарської діяльності лісогосподарських підприємств;
- визначити завдання і роль системи обліку витрат виробництва;
- розглянути порядок ведення обліку витрат виробництва на лісогосподарських підприємствах;
- провести аналіз наявності та руху витрат виробництва на підприємстві.

Об'єктом дослідження є господарські операції, пов'язані з обліком і аналізом витрат виробництва на лісогосподарських підприємствах.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліку та аналізу витрат виробництва на лісогосподарських підприємствах.

Методи дослідження. Основними методами досліджень були використані: діалектичний та абстрактно-логічний методи (для теоретичних узагальнень результатів аналізу витрат виробництва), метод порівняння (при аналізі кількісних та якісних показників ефективності господарської діяльності), монографічний (дослідження організації обліку та аналізу витрат виробництва на прикладі досліджуваного підприємства), метод моделювання та табличний.

Інформаційна база дослідження. Основу інформаційної бази дослідження склали законодавчі та нормативні документи України, положення і стандарти бухгалтерського обліку; праці вітчизняних та іноземних вчених з питань обліку та аналізу. Водночас, для отримання практичної інформації для дослідження були

використані первинні документи, форми статистичної, фінансової та податкової звітності, які були отримані безпосередньо на досліджуваному підприємстві.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що їх реалізація на практиці допоможе поліпшити методологію та організацію обліку витрат виробництва на лісогосподарських підприємствах. Впровадження результатів дослідження дозволить підвищити оперативність та аналітичність облікової інформації, розуміння фінансової звітності підприємства та зміцнити контроль за формуванням і динамікою витрат виробництва відповідно до законодавчих вимог, статуту та облікової політики на лісогосподарських підприємствах.

Структура кваліфікаційної роботи включає вступ, два розділи, висновки та список використаних джерел (30 джерела), додатки. Загальний обсяг роботи складає 42 сторінку. У роботі міститься 10 рисунків, 9 таблиць.

РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

1.1. Економічний зміст витрат виробництва

У контексті формування ринкових відносин, отримання максимального прибутку стає основною метою діяльності будь-якого підприємства. Для забезпечення своєї конкурентоспроможності в умовах ринкової економіки, підприємства повинні постійно вдосконалювати свою діяльність та бути готовими до змін навколишнього середовища. Оцінка ефективності діяльності всіх підрозділів та продуктивності виробництва кожного виду продукції вимагає вивчення та контролю витрат на виробництво.

Проте, різні підходи в управлінні витратами на українському ринку та ефективність впровадження сучасних моделей управління витратами роблять дану тему надзвичайно актуальною. Для розуміння причин цієї ситуації, важливо розглянути сучасні моделі управління витратами, їх переваги та недоліки, а також умови впровадження на українських підприємствах.

В умовах ринкової економіки головною передумовою ефективного управління виробничим підприємством є необхідність повної, достовірної та оперативної інформації про витрати. Цю інформацію надає облік витрат виробництва. Від належної організації обліку витрат і калькулювання собівартості продукції залежить ефективність економічного управління підприємством, вплив результатів діяльності окремих підрозділів на підвищення продуктивності виробництва, обґрунтованість планування якісних та кількісних показників, а також оптимальне ціноутворення [26].

Ефективне управління підприємством та підвищення його конкурентоспроможності вимагають належної організації обліку витрат та калькулювання собівартості продукції. Ці процеси впливають на ефективність економічного управління, забезпечують обґрунтованість планування якісних та

кількісних показників та оптимальне ціноутворення. Облік витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції завжди визнавалися найважчими аспектами в роботі бухгалтерії будь-якого виробничого підприємства і є ділянкою, яка потребує докладного вивчення та розв'язання проблем.

Механізм управління витратами підприємства узагальнено на рис. 1.1.

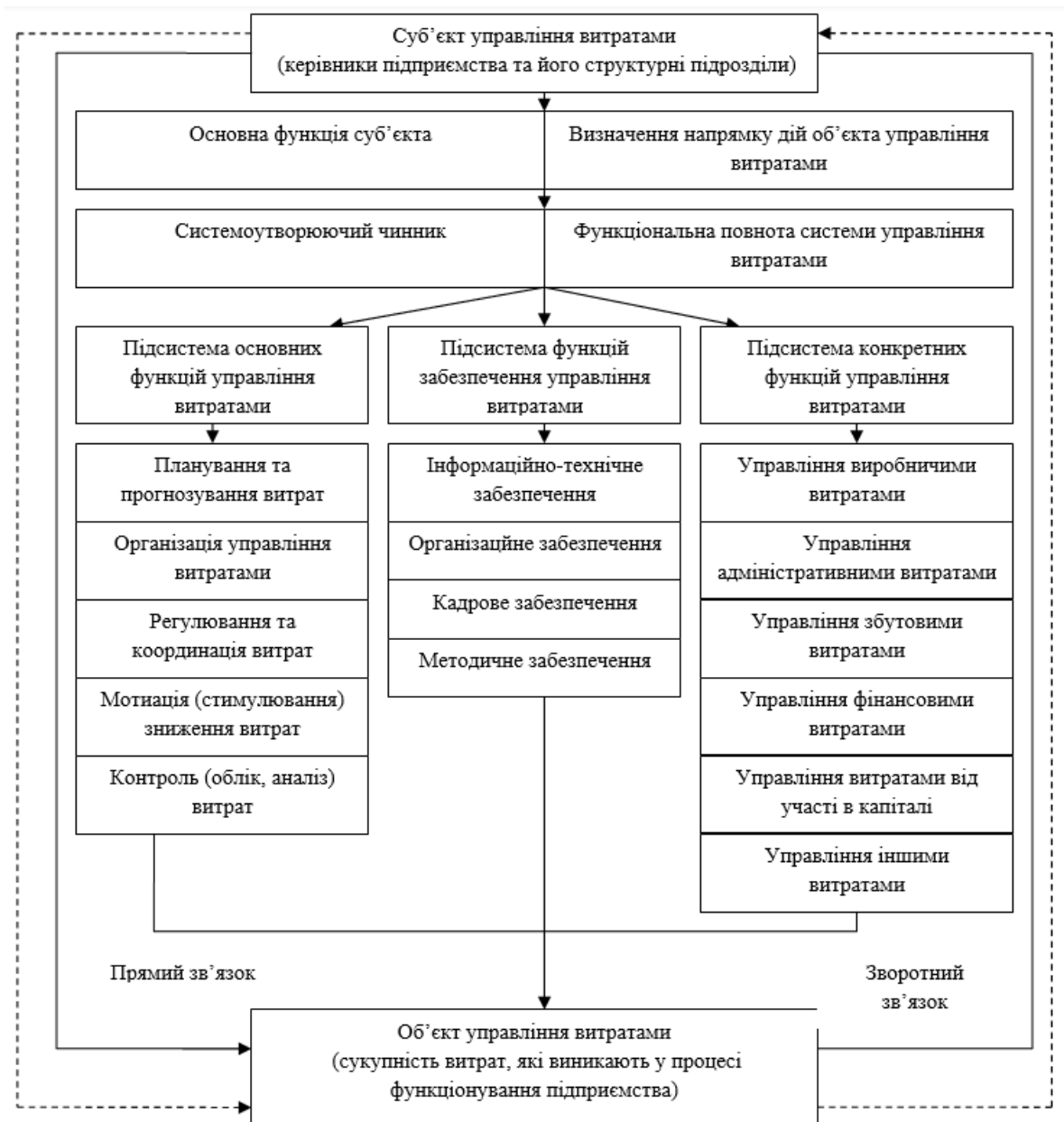

Рис. 1.1. Механізм управління витратами підприємства

Джерело: узагальнено автором за [28]

Принципи формування та функціонування системи управління витратами підприємства представлено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Принципи формування та функціонування системи управління витратами підприємства

Принцип	Характеристика принципу
Цілісність і єдність	Нерозривний зв'язок УВ з виконанням інших функцій управління виробничо-господарською діяльністю підприємства
Цілеспрямованість	Погодженість з ієрархією цілей (стратегічних і поточних) в фінансово-економічній, маркетингово-збутовій, виробничо-технологічній та інших сферах діяльності підприємства
Ситуаційність	Відповідність до конкретних умов виникнення проблемних ситуацій
Активність	Надання впливу на фактори і ресурси формування витрат підприємства
Структурованість	Створення і функціонування СУВ здійснюється згідно з ієрархією заздалегідь поставлених цілей у сфері УВ
Ієрархічність	Визначення критеріїв і розподіл (згідно з цими критеріями) відповідальності (повноважень) за виконання певних управлінських робіт в сфері УВ
Комплексність	Повнота охопту факторів і зв'язків, які надають вплив на досягнення цілей підприємства в сфері управління витратами
Динамізм	УВ має враховувати зміни умов господарювання (закономірності формування витрат), що відбуваються за часом
Релевантність	Пріоритети управлінського регулювання мають визначатися відповідно до можливостей впливу певних видів витрат на досягнення стратегічних і поточних цілей підприємства
Узгодженість цілей і ресурсів	Цілі, досягнення яких передбачається в процесі УВ мають бути реальні й досяжні, а само їх досягнення повинне забезпечуватися мінімально необхідним об'ємом ресурсів
Альтернативність (варіативність)	Управлінські рішення в сфері УВ мають враховувати альтернативні можливості використання економічних ресурсів підприємства
Збалансованість і самоорганізація	Сполучення контролю та невторчання керівників до прийняття і реалізації управлінських рішень виконавцями
Дисципліна	Виконання відповідальними особами всіх рішень, прийняття яких відбулося відповідно до встановленої процедури
Моніторинг і контроль	Цілісний підхід до спостереження, аналізу, контролю, оцінки ефективності та якості управлінських рішень
Причинно-наслідковий характер	При наявності одного фактору, характер причинно-наслідкових зв'язків якого з формуванням витрат є набагато тіснішим за інші цей фактор має відігравати роль генеральної цілі
Мотиваційний характер	Орієнтація на створення дієвого мотиваційного механізму оптимізації витрат ресурсів підприємства
Достатність аналітичної бази	Розширення круга параметрів і показників, використовуваних при УВ, повинно відбуватися тільки у разі якісної зміни складу і характеру впливу факторів управлінського впливу, збільшення міри їх мінливості і невизначеності змін
Узгодженість нормативно-методичної бази	Нормативно-методична база УВ має бути однорідною, процедури, форми і методи регулювання не повинні вводити в протиріччя із вживаним на підприємстві інструментарієм управління
Циклічність появи нестандартних ситуацій	Урахування закономірностей коливання витрат, внаслідок дії яких управлінські рішення, спрямовані на подолання будь-якого роду негативних тенденцій, мають бути спрямовані на усунення глибинних причин, а не проявів цих тенденцій

Джерело: узагальнено автором за [32]

Витрати є ключовим об'єктом бухгалтерського обліку та одним з основних показників діяльності підприємства. Рівень витрат суттєво впливає на ефективність функціонування підприємства та його конкурентоспроможність. Інтерпретація витрат у бухгалтерському обліку залежить від вимог користувачів інформації.

Наприклад, фінансовий облік надає інформацію для кредиторів, можливих інвесторів та власників, управлінський облік - для керівників підприємств та їх підрозділів, податковий облік - для податкових органів. Таким чином, ефективне управління витратами вимагає ретельного вивчення та врахування потреб різних зацікавлених сторін.

Управління витратами дійсно потрібно розглядати як комплексну систему, яка забезпечує розроблення управлінських рішень. Управлінські рішення стосовно ефективного використання ресурсів у підприємстві є взаємопов'язаними та впливають на кінцеві результати підприємства. Структура та процес управління витратами нерозривні й характеризують статику й динаміку системи управління витратами. Важливо розуміти, що управління витратами включає в себе багато факторів, таких як планування, контроль, аналіз та прийняття рішень. Розробка оптимальних стратегій управління витратами є важливою для ефективності підприємства [28].

Кожне підприємство самостійно визначає систему управління витратами та форми її ведення. Впровадження такої системи вимагає певного часу для освоєння методів та прийомів спеціалістами, такими як керівники, галузеві спеціалісти та бухгалтери. Система управління витратами передбачає виконання ряду функцій (рис. 1.2): планування, нормування, облік та калькулювання, аналіз та контроль, а також пошук резервів для зниження витрат.

При формуванні системи управління витратами необхідно враховувати їх особливості, зокрема, динаміку витрат, оскільки вони постійно змінюються та рухаються. Також важливо враховувати різноманіття витрат, що вимагає застосування різноманітних методів та прийомів для їх управління.

При формуванні системи управління витратами необхідно враховувати особливості витрат і встановити низку вимог до цієї системи, включаючи, але не обмежуючись:

- мінімізація зайвих витрат;
- орієнтація на стратегічні цілі розвитку підприємства;

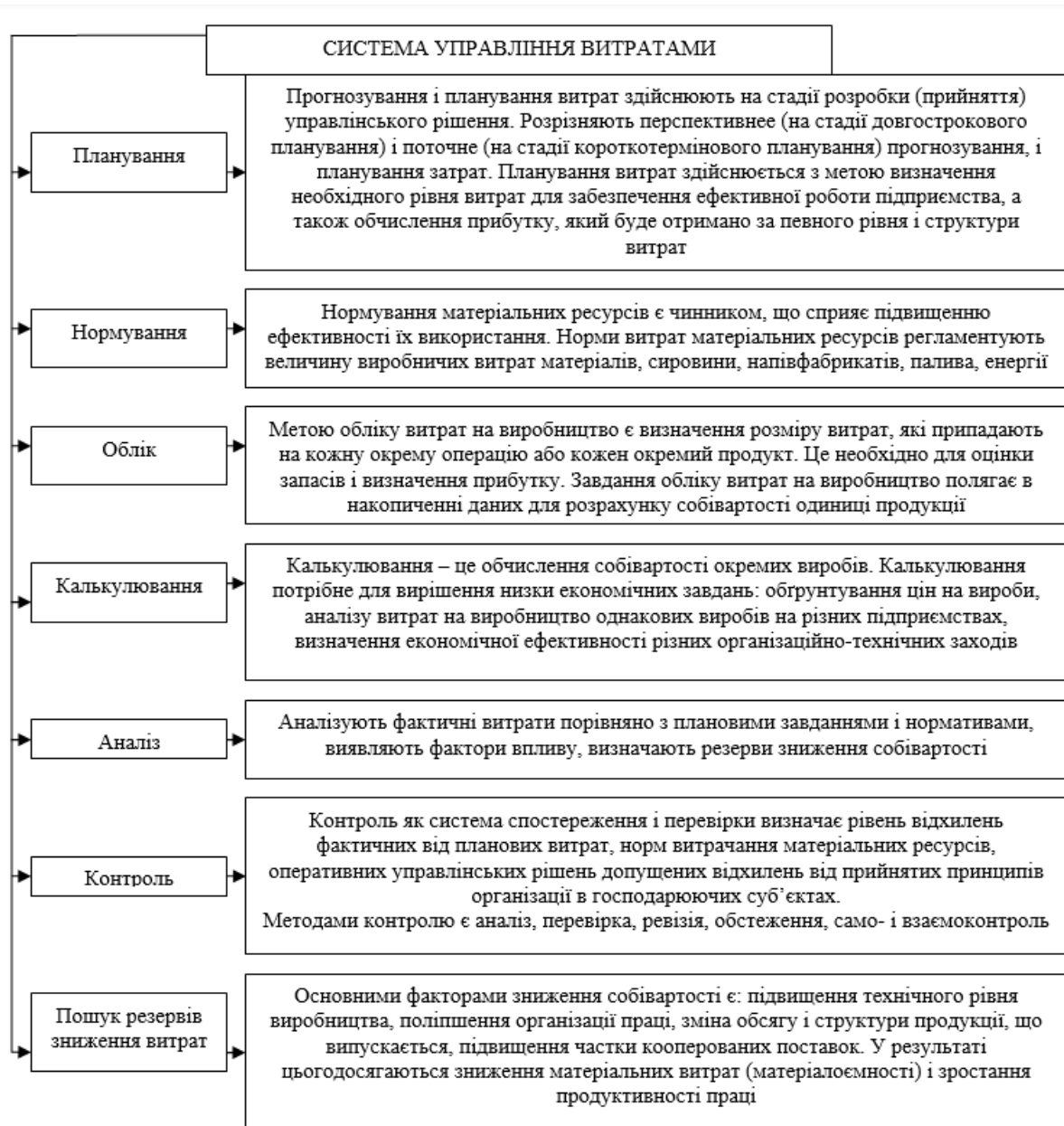

Рис. 1.2. Механізм управління витратами підприємства

Джерело: узагальнено автором за [30]

- органічне поєднання витрат з якістю продукції;
- застосування єдиної методології на різних рівнях управління витратами;
- розроблення та впровадження методів зниження витрат [16].

Так, організація обліку виробничих витрат залежить від вибору об'єктів обліку, які обумовлені управлінськими цілями. Серед об'єктів обліку витрат можуть бути різноманітні категорії, такі як види продукції, місця витрат та типи витрат. Розподіл облікових об'єктів витрат, вибір методів обліку витрат та визначення калькуляційних одиниць належать до компетенції підприємств з

урахуванням чинного законодавства. Проте цей процес може знадобитися допомога державних органів, галузевих установ і наукових установ [15].

Облік виробничих витрат дозволяє підвищити ефективність управління та контролю витрат сировини і матеріалів на виробництво продукції, своєчасно виявляти відхилення від норм та більш точно розраховувати собівартість продукції й визначати її рентабельність.

1.2. Організація обліку та аналізу витрат виробництва

Управління витратами є складним і багатогранним процесом, що включає управлінські дії, спрямовані на оптимізацію використання виробничих ресурсів на підприємстві та досягнення перспективного розвитку підприємства.

Основною метою управління формуванням витрат виробництва є визначення обґрунтованої величини витрат у всіх структурних підрозділах підприємства з метою контролю та підвищення загальної ефективності його діяльності, включаючи збільшення прибутку та рівня рентабельності. Цей процес відрізняється декількома особливостями, такими як формування витрат на різних етапах виробництва, включення витрат на всі етапи життєвого циклу підприємства та постійний та безперервний характер цього процесу [25].

Формування витрат виробництва є системним процесом, де витрати на одному рівні включаються у витрати вищого рівня, і таким чином досягається утворення витрат виробництва, що є найвищим рівнем. Ефективне управління цим процесом є ключовою умовою фінансової стійкості підприємства. Отже, кожне підприємство повинно мати механізм формування витрат, який надасть повний обсяг інформації про витрати на виробництво продукції. Ця інформація є ключовою для успішності підприємства в умовах конкурентного середовища. Своєчасна реакція на будь-які відхилення витрат виробництва від нормативних значень дозволить уникнути зростання витрат, що безпосередньо впливає на собівартість продукції та прибуток підприємства.

На сьогоднішній день, обліково-аналітична система є основним джерелом інформації для управлінського прийняття рішень щодо формування витрат на заготівлю лісопродукції. Ця система включає в себе роботу бухгалтерської та економічної служб підприємства. Важливим є забезпечення користувачів, а саме суб'єктів безпеки, всією необхідною інформацією, яка міститься в облікових реєстрах та внутрішній звітності, що створює умови для об'єктивної оцінки ситуації, встановлення фактичного рівня безпеки, ступеня впливу певних загроз тощо, та прийняття обґрунтованих адекватних рішень.

Основними завданнями обліково-аналітичної системи управління витратами на заготівлю лісопродукції на підприємствах лісового господарства є:

- проведення аналізу діяльності підприємств лісового господарства;
- відображення господарських операцій, пов'язаних з витратами на заготівлю лісопродукції, на підставі даних бухгалтерського обліку та аналізу фінансових показників;
- контроль за використанням ресурсів та точне узгодження всіх господарських операцій з обліку витрат на заготівлю лісопродукції;
- планування та розробка стратегії господарської діяльності підприємства;
- формування бюджетів як джерела накопичення планової, облікової та аналітичної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [28].

Отже, важливими проблемами у напрямку підвищення рівня облікової інформації про формування витрат на заготівлю лісопродукції на підприємствах лісового господарства є зменшення рівня невизначеності інформації, встановлення оптимальних обсягів вхідних та вихідних даних, які необхідні для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Таким чином, ефективна побудова системи обліку витрат в цілому, а також її окремих компонентів, повинна враховувати особливості діяльності підприємств лісового господарства. Від цього залежить правильність документування та організація синтетичного та аналітичного обліку витрат.

1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності лісогосподарських підприємств

Лісогосподарський комплекс України є важливою виробничо-економічною системою, яка увібрала в себе лісову господарську діяльність і лісозаготівельну промисловість в складі лісопромислового комплексу країни. Основний компонент цієї системи - лісове господарство, яке спрямоване на розширене відтворення і підвищення продуктивності лісів, посилення їхніх екологічних функцій, захисту та догляду, а також належне використання лісових ресурсів. Однією з основних мет лісного господарства є належне забезпечення раціонального використання лісових ресурсів для задоволення потреб національної економіки у деревині та інших лісових продуктах, а також збереження та охорона лісів. Оскільки ефективний розвиток лісного господарства є важливим для економіки країни, останнім часом посилюються дослідження проблем та перспектив його розвитку [3].

Господарська діяльність лісогосподарських підприємств – це складний процес, який включає в себе ряд унікальних аспектів. Ця діяльність включає в себе збереження, вирощування та використання лісових ресурсів з урахуванням екологічних, економічних та соціальних аспектів.

Об'єктом дослідження є ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісогосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради. Так, динаміку активів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісогосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за 2020-2022 роки наведена в табл. 1.2.

Аналіз основних показників економічного потенціалу ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісогосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради дав наступні результати. Загальна сума активів в 2022 році збільшилась порівняно з 2020 роком на 15688.4 тис. грн. (86.59 %), а в порівнянні з 2021 роком зменшення склало -727.9 тис. грн. (-2.11 %) та дорівнювала 33805.5 тис. грн.

Таблиця 1.2

Динаміка активів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за 2020-2022 роки

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. від			
	2020	2021	2022	2020 р.		2021 р.	
				абс., тис.грн.	відн., %	абс., тис.грн.	відн., %
Незавершені капітальні інвестиції	237.1	3298.2	4679.8	4442.7	1873.77	1381.6	41.89
Основні засоби	4456.4	5572.2	11247.6	6791.2	152.39	5675.4	101.85
Необоротні активи	4693.5	8870.4	15930.7	11237.2	239.42	7060.3	79.59
Запаси	6240.8	6435.7	5928.6	-312.2	-5.00	-507.1	-7.88
Дебіторська заборгованість за товари і послуги	3433.6	2091.6	1527.7	-1905.9	-55.51	-563.9	-26.96
Дебіторська заборгованість з бюджетом	175.5	0.0	340.8	165.3	94.19	340.8	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	994.6	308.3	2488.9	1494.3	150.24	2180.6	707.30
Гроші та їх еквіваленти	2169.2	16208.7	6033.3	3864.1	178.13	-	-62.78
Інші оборотні активи	409.9	618.7	1555.5	1145.6	279.48	936.8	151.41
Оборотні активи	13423.6	25663.0	17874.8	4451.2	33.16	-7788.2	-30.35
Активи	18117.1	34533.4	33805.5	15688.4	86.59	-727.9	-2.11

Джерело: узагальнено автором за фінансовою звітністю ДП "Пулинський лісгосп АПК"

Динаміка активів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за 2020-2022 роки наведена на рис. 1.3.

Це відбулось внаслідок збільшення необоротних активів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за останні три роки на 11237.2 тис. грн. (239.42 %), а порівняно з 2021 роком необоротні активи збільшились на 7060.3 тис. грн. (79.59 %). У складі необоротних активів найбільшого збільшення зазнала сума витрат виробництва. Вона зросла протягом 2020-2022 років на 6791.2 тис. грн. (152.39 %), а протягом останніх двох років, що аналізуються, ріст склав 5675.4 тис. грн. (101.85 %). Також за період, що аналізується, збільшилась сума нематеріальних активів на 3.3 тис. грн., незавершених капітальних інвестицій на 4442.7 тис. грн. (1873.77 %).

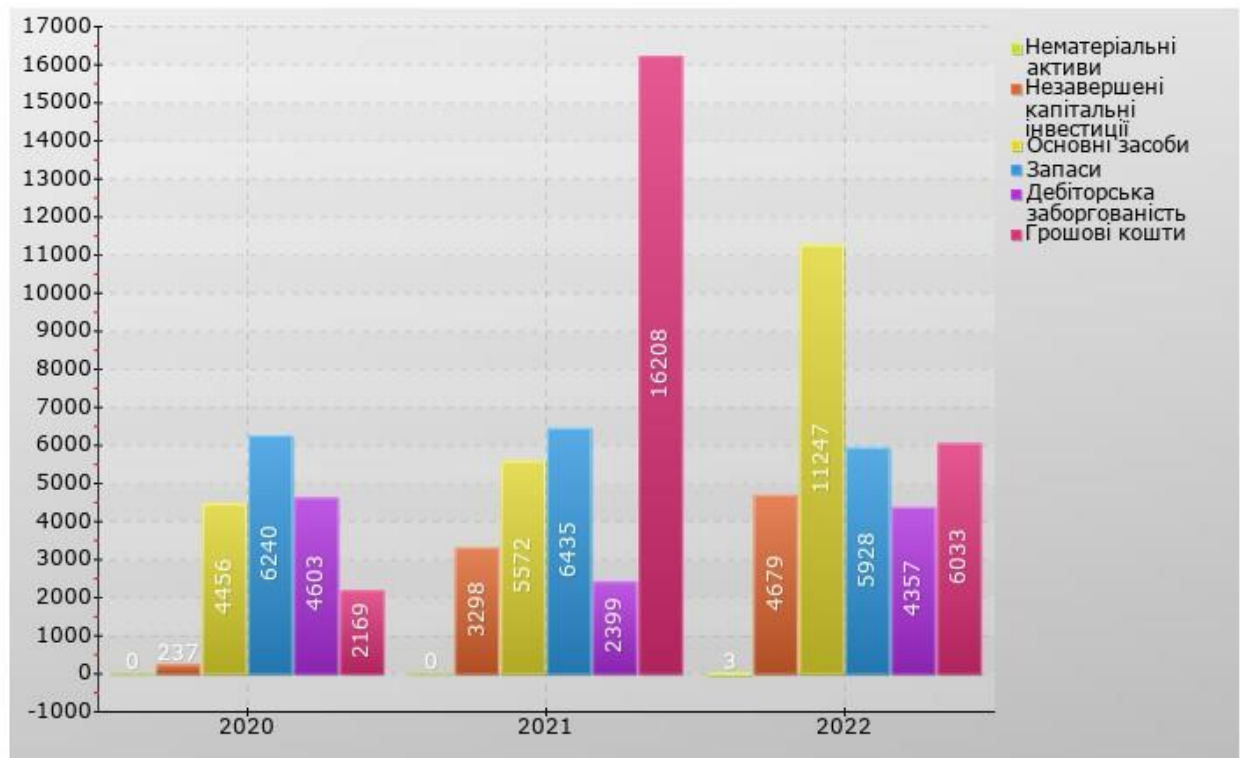

Рис. 1.3. Динаміка активів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства

"Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за 2020-2022 роки

Джерело: узагальнено автором за фінансовою звітністю ДП "Пулинський лісгосп АПК"

Аналіз стану оборотних активів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради показав, що їх сума за 2020-2022 роки зростає на 4451.2 тис. грн. (33.16 %), а протягом 2021-2022 років зменшення склало -7788.2 тис. грн. (-30.35 %). Ці зміни в оборотних активах сталися завдяки зростанню вартості грошей та їх еквівалентів. Вона зростає протягом 2020-2022 років на 3864.1 тис. грн. (178.13 %), а протягом останніх двох років, що аналізуються, падіння склало -10175.4 тис. грн. (-62.78 %). Таку ж тенденцію до збільшення обсягу як і вся сума оборотних активів мали: дебіторська заборгованість з бюджетом на 165.3 тис. грн. (94.19 %), інша поточна дебіторська заборгованість на 1494.3 тис. грн. (150.24 %), інші оборотні активи на 1145.6 тис. грн. (279.48 %). В той же час в складі оборотних активів протягом 2020-2022 років

скоротилась вартість запасів на -312.2 тис. грн. (-5.00 %), дебіторської заборгованості за товари і послуги на -1905.9 тис. грн. (-55.51 %).

На наступному етапі аналізу балансу ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради здійснено оцінку показників пасиву за 2020-2022 роки за допомогою табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Динаміка пасивів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за 2020-2022 роки

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. від			
	2020	2021	2022	2020 р.		2020 р.	
				абс., тис.грн.	відн., %	абс., тис.грн.	відн., %
Додатковий капітал	62.2	27.0	0.0	-62.2	-	-27.0	-
Нерозподілений прибуток	10982.0	16237.2	20642.4	9660.4	87.97	4405.2	27.13
Власний капітал	11044.2	16264.2	20642.4	9598.2	86.91	4378.2	26.92
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2516.9	5677.9	7549.1	5032.2	199.94	1871.2	32.96
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1057.7	4446.4	1497.8	440.1	41.61	-2948.6	66.31
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	46.1	1032.3	466.9	420.8	912.80	-565.4	-54.77
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	562.2	4396.2	1882.6	1320.4	234.86	-2513.6	-57.18
Інші поточні зобов'язання	2890.0	2716.4	1766.7	-1123.3	-38.87	-949.7	-34.96
Поточні зобов'язання	7072.9	18269.2	13163.1	6090.2	-86.11	-5106.1	-27.95
Пасив	18117.1	34533.4	33805.5	15688.4	86.59	-727.9	-2.11

Джерело: узагальнено автором за фінансовою звітністю ДП "Пулинський лісгосп АПК"

За результатами аналізу показників джерел фінансування ресурсів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради можна зробити наступні висновки. Вся сума пасивів в 2022 році дорівнювала 33805.5 тис. грн. Вона збільшилась при порівнянні з 2020 роком на 15688.4 тис. грн.

(86.59 %), а якщо порівнювати з 2021 роком зменшення склало -727.9 тис. грн. (-2.11 %).

Наочно динаміка пасивів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за 2020-2022 роки представлена на рис. 1.5.

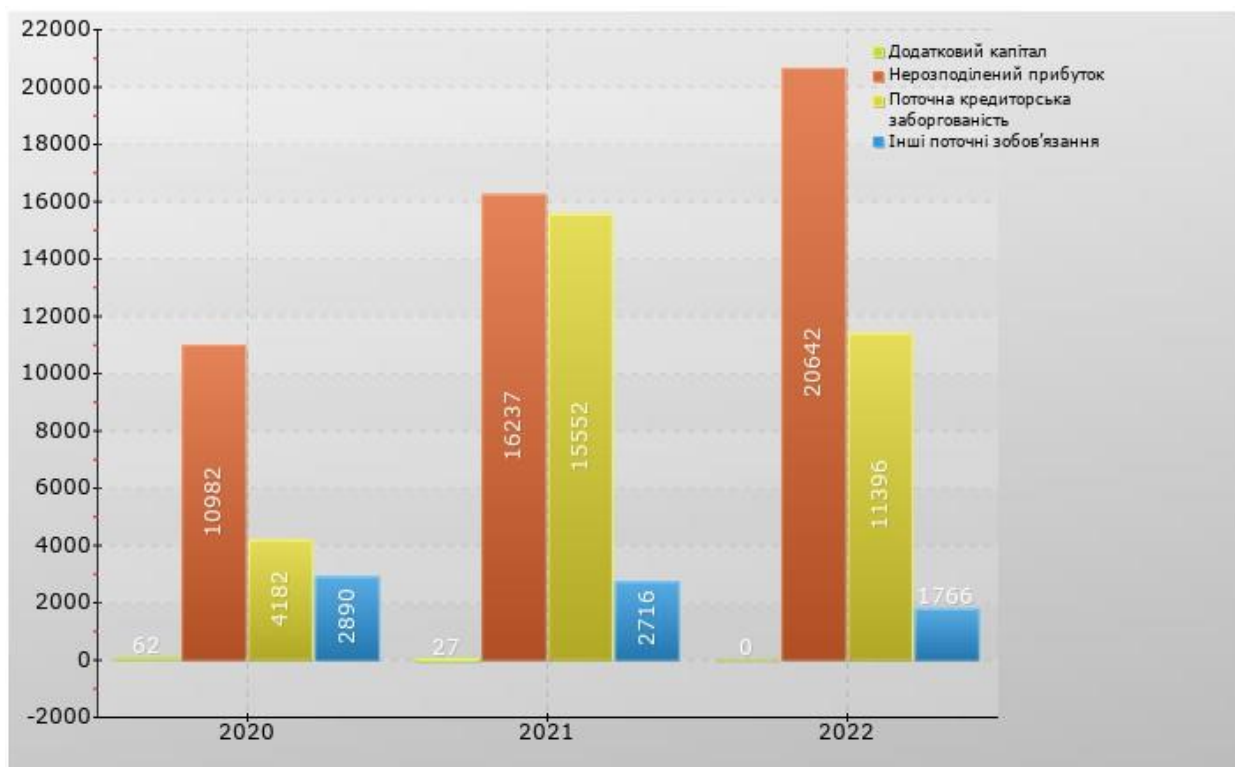

Рис. 1.5. Динаміка пасивів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за 2020-2022 роки

Джерело: узагальнено автором за фінансовою звітністю ДП "Пулинський лісгосп АПК"

Така динаміка відбулась завдяки збільшенню власного капіталу ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за останні три роки на 9598.2 тис. грн. (86.91 %), а порівняно з 2021 роком власний капітал збільшився на 4378.2 тис. грн. (26.92 %). Серед власного капіталу найбільше збільшення мала вартість нерозподіленого прибутку. Цей показник зріс

за 2020-2022 роки на 9660.4 тис. грн. (87.97 %), а за останні два роки, які оцінюються, зростання склало 4405.2 тис. грн. (27.13 %). Разом з тим в загальному обсязі власного капіталу в період 2020-2022 років зменшилась сума додаткового капіталу на -62.2 тис. грн. (-100.00 %).

На зміну загальної суми пасивів також вплинуло зростання об'єму поточних зобов'язань та забезпечень. Їх вартість дорівнювала в 2022 році - 13163.1 тис. грн. і протягом аналізованого періоду підвищилась на 6090.2 тис. грн., що склало -86.11 % та на -5106.1 тис. грн. (-27.95 %) за два останні роки. На зміні цього показника максимально позначився приріст поточної кредиторської заборгованості за товари і послуги. За 2020-2022 роки він склав 5032.2 тис. грн. (199.94 %) та 1871.2 тис. грн. (32.96 %), порівнюючи 2021-2022 роки. Такого ж підвищення зазнав показник поточної кредиторської заборгованості перед бюджетом - на 440.1 тис. грн. (41.61 %), поточних зобов'язань за розрахунками зі страхування - на 420.8 тис. грн. (912.80 %), поточної кредиторської заборгованості з оплати праці - на 1320.4 тис. грн. (234.86 %). При цьому протилежної тенденції до пониження мали показники: інші поточні зобов'язання - на -1123.3 тис. грн. (-38.87 %).

Динаміка фінансових результатів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за 2020-2022 роки наведена в табл. 1.4.

За результатами аналізу фінансових результатів діяльності ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за 2020-2022 роки можна зробити наступні висновки. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в 2022 році складав 126460.6 тис. грн., що на 78435.6 тис. грн. більше порівняно з 2020 роком і на 29020.2 тис. грн. більше ніж в 2021 році.

В той же час собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) зросла за останні три роки на 44250.6 тис. грн. і дорівнювала 83847.2 тис. грн. Впродовж 2021-2022 років підвищення цього показника склало 22469.9 тис. грн.

Таблиця 1.4

**Динаміка фінансових результатів ДП "Пулинський лісгосп АПК"
Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства
"Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за 2020-2022 роки**

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. від			
	2020	2021	2022	2020 р.		2021 р.	
				абс., тис.грн.	відн., %	абс., тис.грн.	відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	48025.0	97440.4	126460.6	78435.6	163.32	29020.2	29.78
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	39596.6	61377.3	83847.2	44250.6	111.75	22469.9	36.61
Валовий прибуток (збиток)	8428.4	36063.1	42613.4	34185.0	405.59	6550.3	18.16
Інші операційні доходи	295.4	436.6	3970.1	3674.7	1243.97	3533.5	809.32
Інші операційні витрати	7627.0	23533.8	35668.1	28041.1	367.66	12134.3	51.56
Фінансовий результат від операційної діяльності	1096.8	12965.9	10915.4	9818.6	895.20	-2050.5	-15.81
Інші доходи	38.4	40.3	46.9	8.5	22.14	6.6	16.38
Інші витрати	80.2	53.7	81.3	1.1	1.37	27.6	51.40
Фінансовий результат до оподаткування	1055.0	12952.5	10881.0	9826.0	931.37	-2071.5	-15.99
Витрати з податку на прибуток	246.0	2442.0	2070.7	1824.7	741.75	-371.3	-15.20
Чистий прибуток (збиток)	809.0	10510.5	8810.3	8001.3	989.04	-1700.2	-16.18

Джерело: узагальнено автором за фінансовою звітністю ДП "Пулинський лісгосп АПК"

Це призвело до отримання в 2022 році валового прибутку в сумі 42613.4 тис. грн., що на 34185.0 тис. грн. (405.59 %) більше за валовий фінансовий результат ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради в 2020 році. А за останні два роки валовий прибуток виріс на 6550.3 тис. грн. (18.16 %).

Наочно динаміка фінансових результатів за 2020-2022 роки представлена на рис. 3. В 2022 році за результатами операційної діяльності ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради мало прибуток у розмірі 10915.4 тис. грн. При порівнянні його з показником 2020 року виявляється

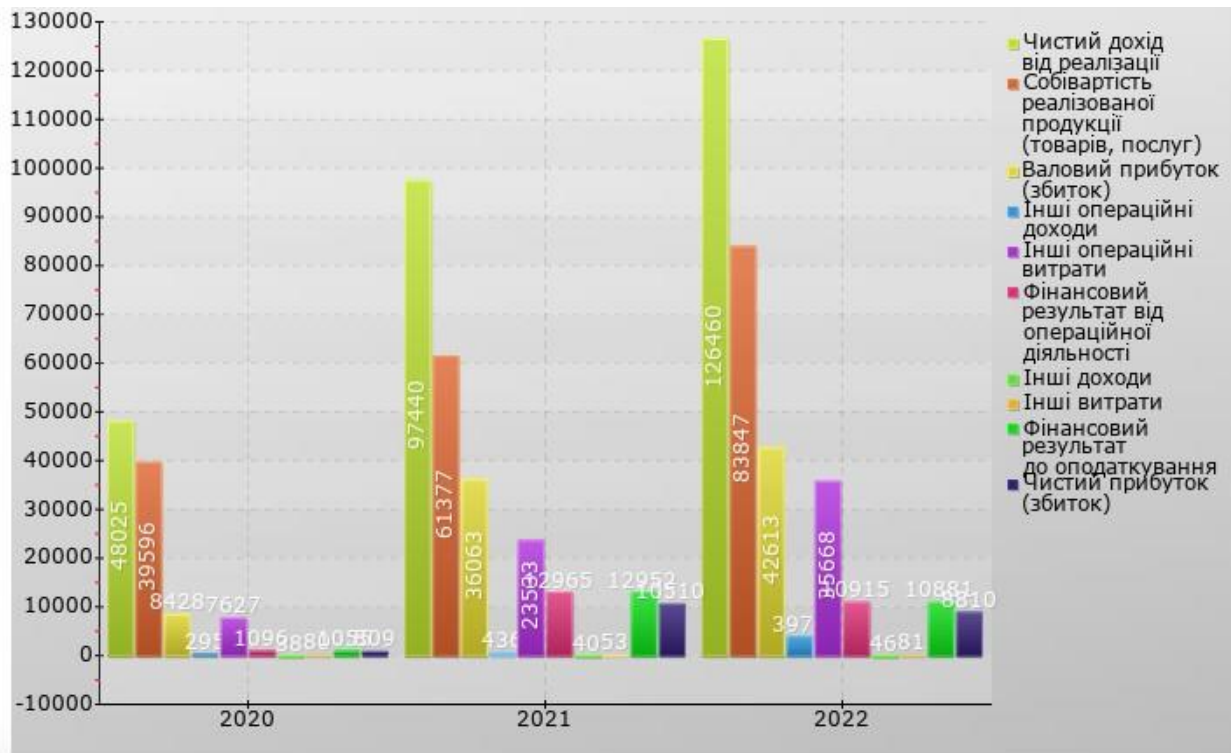

Рис. 1.6. Динаміка фінансових результатів ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради за 2020-2022 роки

Джерело: узагальнено автором за фінансовою звітністю ДП "Пулинський лісгосп АПК"
 поліпшення операційного фінансового результату на 9818.6 тис. грн. (895.20 %), а порівнюючи з 2021 роком - скорочення було на рівні -2050.5 тис. грн. (-15.81 %).

На зміну фінансового результату від операційної діяльності найбільше вплинуло збільшення суми інших операційних доходів. Вона зросла протягом 2020-2022 років на 3674.7 тис. грн. (1243.97 %), а за останні два роки, що аналізуються, ріст склав 3533.5 тис. грн. (809.32 %). Також за період, що аналізується, збільшилась сума інших операційних витрат на 28041.1 тис. грн. (367.66 %).

Фінансовим результатом до оподаткування ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісгосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради в 2022 був прибуток на суму 10881.0 тис. грн. За останні три роки він підвищився на 9826.0 тис. грн. (931.37 %), а за 2021-2022 роки - впав на -2071.5 тис. грн. (-15.99 %). Найбільший вплив на цей показник мало збільшення суми інших доходів. Вона зросла протягом 2020-2022

років на 8.5 тис. грн. (22.14 %), а за останні два роки, що аналізуються, ріст склав 6.6 тис. грн. (16.38 %). Також за період, що аналізується, збільшилась сума інших витрат на 1.1 тис. грн. (1.37 %).

Виплати податку на прибуток зменшили суму чистого прибутку ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісогосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради в 2022 році до 8810.3 тис. грн. Це на 8001.3 тис. грн. (989.04 %) більше, ніж в 2020 році та на -1700.2 тис. грн. (-16.18 %) менше, ніж в 2021 році.

Таким чином, фінансові результати діяльності ДП "Пулинський лісгосп АПК" Житомирського обласного комунального лісогосподарського підприємства "Житомироблагроліс" Житомирської обласної ради протягом 2020-2022 років можна оцінити позитивно. В 2022 році підприємство отримало чистий прибуток, сума якого зростає протягом всього періоду, що аналізується.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

2.1. Завдання і роль системи обліку і аналізу витрат виробництва на підприємстві

Система обліку витрат виробництва на лісогосподарському підприємстві - це комплексний підхід до фіксації, класифікації та контролю всіх витрат, пов'язаних з виробництвом та обробкою лісової сировини. Ця система включає в себе облік матеріальних та фінансових ресурсів, керування витратами, аналіз собівартості продукції, а також забезпечення ефективного використання ресурсів для досягнення оптимальних показників виробництва та конкурентоспроможності підприємства.

Система обліку витрат виробництва на лісогосподарському підприємстві має на меті забезпечення контролю та аналізу всіх витрат, що пов'язані з виробництвом та обробкою лісової сировини. Основні завдання цієї системи включають:

1. Фіксація витрат на різних етапах виробництва: від видобутку деревини до її переробки.
2. Класифікація витрат за видами: прямі, опосередковані, фіксовані, змінні, виробничі, адміністративні тощо.
3. Контроль за витратами на матеріали, працю, обладнання і послуги, які використовуються в процесі виробництва.
4. Урахування витрат на утримання та експлуатацію виробничих приміщень та обладнання.
5. Визначення собівартості виробництва продукції.

Загалом, завдання системи обліку витрат виробництва на лісогосподарському підприємстві полягають в забезпеченні контролю та аналізу витрат, що дозволяє управлінцям приймати обґрунтовані управлінські рішення для забезпечення ефективного виробництва та конкурентоспроможності підприємства.

Система аналізу витрат виробництва на лісогосподарському підприємстві – це комплексний підхід до вивчення, оцінки та контролю всіх витрат, пов'язаних з виробництвом та обробкою лісової сировини. Ця система включає в себе процеси аналізу структури витрат, виявлення найбільш витратних сегментів виробництва, пошук потенційних резервів зниження витрат, а також спрямована на управління витратами для досягнення максимальної результативності та оптимізації господарської діяльності підприємства.

Система аналізу витрат виробництва на лісогосподарському підприємстві має на меті вивчення та оцінку всіх витрат, пов'язаних із виробництвом та обробкою лісової сировини. Основні завдання цієї системи включають:

1. Аналіз структури витрат за етапами виробництв – витрати на видобуток сировини, її транспортування, обробку та збут.
2. Оцінка ефективності витрат – виявлення найбільш витратної та неефективної ділянки виробництва.
3. Пошук резервів зниження витрат – виявлення та аналіз можливих напрямків зменшення витрат без втрати якості та виробничої потужності.
4. Аналіз собівартості продукції та визначення її структури – виявлення часток витрат на різні види ресурсів (праця, матеріали, енергія, послуги тощо).
5. Прогнозування витрат – оцінка тенденцій у зростанні чи зменшенні витрат в майбутньому.

Загалом, завдання системи аналізу витрат виробництва на лісогосподарському підприємстві полягають у вивченні, оцінці та контролі за всіма витратами для досягнення ефективного виробництва та оптимізації господарської діяльності підприємства.

2.2. Облік витрат виробництва на підприємстві

Надзвичайно важливе значення для організації обліку витрат та розрахунку собівартості продукції має категоризація витрат за їх походженням у контексті галузей (рис. 2.1).

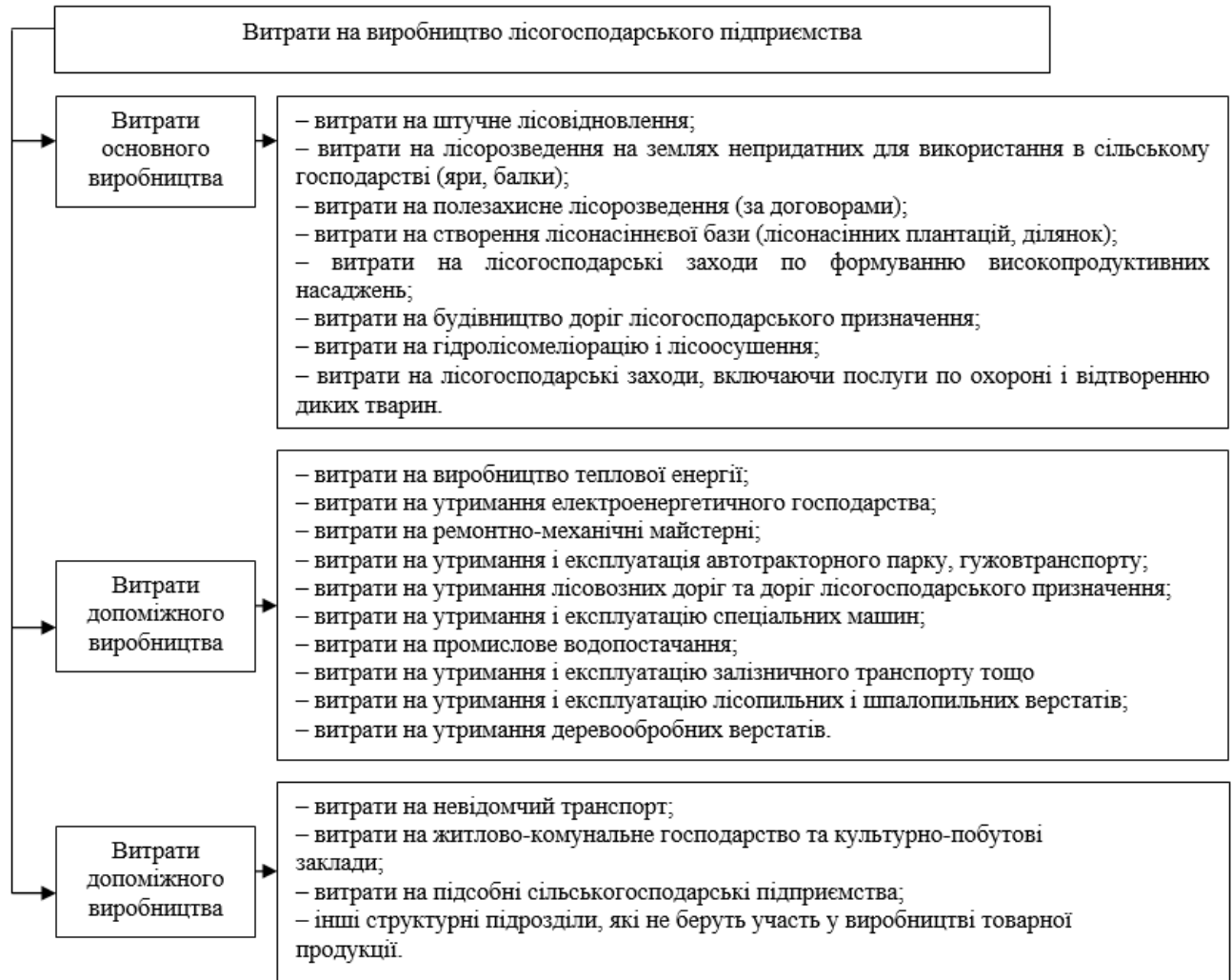

Рис. 2.1. Класифікація витрат виробництв підприємств лісового господарства

Джерело: узагальнено автором за [19]

Згідно з методичними рекомендаціями для лісогосподарських підприємств, обліку та калькулюванню підлягає лише стовбурна деревина, а гілки та кора не враховуються, оскільки вважаються відходами виробництва. У той час, ці відходи користуються попитом і використовуються населенням сільських місцевостей та іншими галузями промисловості. Аналіз показав, що витрати, пов'язані з

лісосічним фондом, враховуються під час визначення собівартості стовбурної деревини. Відповідно до наказу про облікову політику ДП "Радомишльське лісомисливське господарство", доходи й витрати слід включати до Звіту про фінансові результати на основі принципів нарахування та відповідності та відображати в бухгалтерському обліку та фінансових звітах.

Ефективна організація системи бухгалтерського обліку витрат на підприємствах різних галузей економічної діяльності залежить від характеру виробництва, виду продукції та масштабів підприємства. У залежності від цих факторів організується бухгалтерський облік витрат на всіх етапах облікового процесу, які утворюють систему.

Ми вважаємо, що для підприємств лісового господарства доцільним є розглядати систему бухгалтерського обліку витрат у таких аспектах (рис. 2.2).

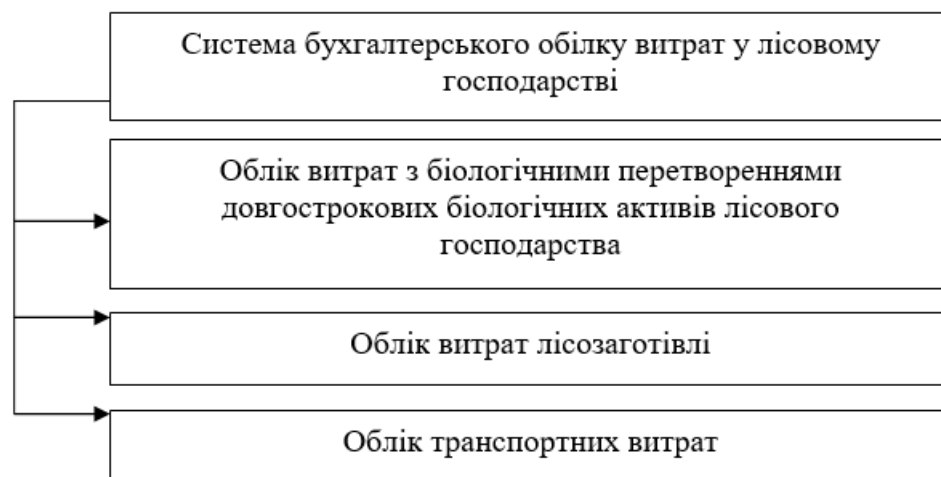

Рис. 2.2 Система бухгалтерського обліку витрат у лісовому господарстві

Джерело: узагальнено автором за [28]

Згідно з технологічним процесом вирощування лісу та лісозаготівлі, першим кроком в організації обліку витрат є збір інформації та створення первинних документів. Незважаючи на специфіку діяльності підприємств лісового господарства, вони використовують типові форми первинних документів, представлені для підприємств різних галузей економічної діяльності, а також спеціальні форми первинних документів.

Окрім вивчення загальних аспектів організації та методів обліку і калькулювання собівартості продукції в ДП “Пулинський лісгосп АПК”, важливим є врахування особливостей формування витрат, розподілу їх комплексних статей, методів розрахунку собівартості продукції, що визначаються галузевими методичними рекомендаціями [39].

Лісовий комплекс включає дві галузі діяльності: лісове господарство і лісозаготівля [39]. Лісове господарство здійснює розширене лісовідтворення, підвищує продуктивність лісів, займається лісовпорядкуванням, захистом та охороною лісів. Лісозаготівля – друга галузь лісгосподарського комплексу, яка проводить лісосічні роботи, вивозить деревину, забезпечує її первинну обробку, а також займається заготівлею грибів, дикорослих плодів та іншої продукції лісу.

Залежно від призначення та характеру виробничих процесів, лісгосподарське підприємство поділяється на основну, допоміжну та невиробничу діяльність. Облік виробничих витрат на лісгосподарських підприємствах здійснюється на рахунку 23 "Виробництво". Основні господарські операції з обліку витрат ДП “Пулинський лісгосп АПК” та відповідні рахунки за ними наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

**Порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку витрат
виробництва ДП “Пулинський лісгосп АПК”**

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Д	К	
1.	Відпущено зі складу матеріали на виробництво	23	201	180000
2.	Нарахована заробітна плата робітникам	23	661	35000
3.	Здійснено відрахування на соціальні заходи від заробітної плати робітників	23	65	6800
	адміністративному персоналу	92	665	4900
4.	Акцептовано для виробництва електроенергію	23	685	4000
5.	Відображено ПДВ	641	685	1600
6.	Оприбутковано на склад готову продукцію за фактичною вартістю	26	23	206800
7.	Відображено собівартість реалізованої продукції	901	26	206800

Джерело: узагальнено автором за [4]

Аналітичний облік за рахунком 23 в ДП “Пулинський лісгосп АПК” проводиться за встановленими категоріями витрат у Журналі-ордері № 5. Залежно від даних аналітичного обліку у ДП “Пулинський лісгосп АПК” формується Головна книга та складається фінансова звітність підприємства.

Звітність представляє собою обов'язкове складання звітів підприємствами та організаціями про їхню діяльність, які направляються до державних органів або використовуються внутрішніми органами управління підприємством [4].

Основними формами фінансової звітності, що відображають інформацію про витрати на виробництво готової продукції, є: Баланс (звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід); Звіт про рух грошових коштів; Звіт про власний капітал; Примітки до щорічної фінансової звітності з додатками [4].

У ДП “Пулинський лісгосп АПК” інформація про витрати виробництва відображається у Формі № 10-ЛГ "Звіт про виконання виробничого плану по лісовому господарству". Фактична сума витрат на ведення лісового і мисливського господарства також включена до цієї звітності.

Таким чином, звітність завжди грає важливу роль у керуванні підприємством, оскільки вона є основним джерелом інформації про стан виробничо-фінансової діяльності, на основі якої приймаються управлінські рішення як внутрішні, так і зовнішні користувачі інформації.

2.3. Аналіз витрат виробництва на підприємстві

Проаналізуємо витрати на лісовпорядкування та проектно-вишукові роботи ДП “Пулинський лісгосп АПК” на рубку, формування та оздоровлення лісів за 2016-2018 рр. (табл. 2.2). Цей аналіз має на меті забезпечити всебічну інформацію про фінансово-економічні результати, які підприємство досягло протягом певного періоду, з метою оптимізації управлінських процесів та подальшого впровадження раціоналізаторських рішень і пошуку резервів економії витрат.

Таблиця 2.2

**Аналіз витрат на рубку формування та оздоровлення лісів
ДП “Пулинський лісгосп АПК” за 2020-2022 рр., тис. грн.**

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
	2020	2021	2022	+/-	%
Рубки догляду за лісом, з них:	900,4	1004,3	1053,0	152,6	116,9
Освітлення	49,9	48,7	67,4	17,5	135,1
Прочищення	141,0	145,2	187,3	46,3	132,8
Проріджування	466,1	529,8	527,2	61,1	113,1
Прохідні рубки	243,4	280,8	271,1	27,7	111,4
Інші види рубок, формування і оздоровлення лісів та інші заходи, пов'язані з веденням лісового господарства	8339,6	9408,1	10226,5	1886,9	122,6
Санітарні	8233,3	9273,2	10096,3	1863	122,6
Лісовідновні рубки					
Інші заходи, пов'язані з веденням лісового господарства	106,3	-	130,2	23,9	122,5
Інші заходи, не пов'язані з веденням лісового господарства	5,2	28,8	-	-	-
Разом	9245,2	10441,2	11279,5	2034,3	122,0

Джерело: узагальнено автором за фінансовою звітністю ДП "Пулинський лісгосп АПК"

З поданих даних таблиці можна побачити, що складові витрат ДП "Пулинський лісгосп АПК" на рубку формування та оздоровлення лісів протягом аналізованого періоду змінилися наступним чином. Вартість освітлення зросла на 17,5 тис. грн. або на 35,1%, витрати на очищення збільшилися на 46,3 тис. грн. або на 32,8%, вартість проріджування зросла на 61,1 тис. грн. або на 13,1%, а витрати на прохідні рубки зросли на 27,7 тис. грн. або на 11,4%. Загальна сума витрат на рубку формування та оздоровлення лісів порівняно з 2016 роком збільшилась на 2034,3 тис. грн. або на 22,0%.

Проведемо аналіз витрат на відновлення лісів на землях, наданих у постійне користування ДП “Пулинський лісгосп АПК” (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз витрат на відновлення лісів на землях, наданих у постійне користування ДП “Пулинський лісгосп АПК” за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
	2020	2021	2022	+/-	%
Садіння і висівання лісу - всього в тому числі:	1067,3	1090,2	822,1	-245,2	77,0
садіння лісу	1067,3	1090,2	822,1	-245,2	77,0
висівання					
Сприяння природному поновленню	8,1	11,7	9,8	1,7	121,0
Догляд за лісовими культурами в переводі на однократний	572,8	593,6	758,4	185,6	132,4
Доповнення лісових культур	58,4	80,8	80,8	22,4	138,4
Обробіток ґрунту під лісові культури	209,3	346,1	264,2	54,9	126,2
в тому числі: під лісові культури наступного року	90,8	132,6	135,3	44,5	149,0
Заготівля лісового насіння - разом	118,9	216,7	266,2	147,3	У 2,2 р.
в тому числі: сосни	99,8	189,3	217,7	117,9	У 2,2 р.
ялини	2,7	4,9	3,4	0,7	125,9
дуба	12,8	18,2	40,7	27,9	У 3,2 р.
інші	3,6	4,3	4,4	0,8	122,2
Вирощування садивного матеріалу в розсадниках	271,7	339,4	358,5	86,8	131,9
Створення і вирощування плантацій	15,1	12,7	15,1	0	100,0
Інші витрати	21,7	22,3	26,5	4,8	122,1
Разом	2343,3	2713,5	2601,6	258,3	111,0

Джерело: узагальнено автором за фінансовою звітністю ДП "Пулинський лісгосп АПК"

Аналізуючи дані табл. 2.3. варто відмітити певні зміни, які відбулися протягом досліджуваного періоду. Так, загальна сума витрат на відновлення лісів на землях, наданих у постійне користування збільшилась на 258,3 тис. грн. або на 11,0%. Це пов'язано із зростанням величини витрат на заготівлю лісового насіння на 147,3 тис. грн. або у 2,2 рази, витрат на вирощування садивного матеріалу в розсадниках – на 86,8 тис. грн. або на 31,9 %, витрати на обробіток ґрунту під лісові культури наступного року – на 54,9 тис. грн. або на 26,2 % відповідно. Водночас на

245,2 тис. грн. або на 23,0% зменшилась величина витрат на садіння лісу.

Важливим аспектом аналізу є використання комплексного підходу, щоб зв'язати мету з ресурсами та можливостями підприємства, створити стратегії досягнення мети, які будуть реалізовані через програми аналізу для кожного виробу та кожного господарського підрозділу підприємства. Методи розробки таких програм повинні бути спрямовані на оптимальне використання потенційних можливостей підприємства та резервів виробництва.

Успішний розвиток підприємства в значній мірі залежить від контролю та управління витратами. У ситуації швидко змінюючогося конкурентного середовища, зростання масштабів підприємства та ускладнення процесів керівництва підприємством недостатньо інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та забезпечення конкурентоспроможності.

Здійснення якісного й ефективного аудиту витрат виробництва в ДП “Пулинський лісгосп АПК” сприяє досягненню високої прибутковості підприємства, забезпеченню інформаційної прозорості в різних сферах господарської діяльності та успішному функціонуванню в конкурентному середовищі.

Постановка цілей аудиту виробничих витрат у ДП “Пулинський лісгосп АПК” полягає в підтвердженні достовірності формування витрат, виробництва продукції та правильності відображення цих витрат в обліку. Розуміння методології аудиту витрат виробництва і вміння застосовувати його методику при дослідженні різних аспектів господарської діяльності підприємства є ключовим компонентом професійної експертизи аудиторів.

При здійсненні аудиту витрат виробництва досліджуються процеси та явища, які документально відображені і пов'язані з виробничою діяльністю підприємства. Якість аудиту залежить від того, наскільки уважно було проведено попередню роботу до початку аудиторської перевірки: увага до відбору клієнта, отримання інформації про клієнта, встановлення і прийняття умов і зобов'язань як підприємства, так і аудиторської фірми, планування аудиту.

Послідовність проведення аудиту витрат виробництва представлено на рис. 2.3.

Рис. 2.3. Аудиту витрат виробництва

Джерело: узагальнено автором за фінансовою звітністю ДП "Пулинський лісгосп АПК"

Під час проведення аудиторських процедур аудитор визначає можливі помилки, що виникають під час перевірки. У випадку аудиту витрат виробництва, типовими помилками є: не відповідність застосованого методу обліку витрат, який фіксований у рахунковій політиці; витрати підприємства, які не збігаються з доходами; неправильна оцінка залишків незавершеного виробництва; невірне розмежування витрат за звітні періоди; необґрунтоване включення окремих видів витрат в собівартість; порушення методології обліку.

Отже, у сучасних умовах зниження витрат виробництва слід розглядати як ключову стратегію розвитку підприємства. Ця стратегія має сприяти збільшенню конкурентоспроможності продукції та підвищенню прибутковості діяльності.

Аудит витрат виробництва невід'ємно пов'язаний з загальним аудитом підприємства, він є інструментом оперативного контролю прийнятих рішень та дієвим засобом запобігання неефективній господарській діяльності, а також виявлення внутрішніх резервів.

Покращення організаційних та методичних аспектів аудиту витрат виробництва пов'язане з поглибленням практики виконання аналітичних процедур на всіх етапах аудиту і розробкою стандартизованих підходів до конкретних методів дослідження.

ВИСНОВКИ

Витрати є ключовим об'єктом бухгалтерського обліку та одним з основних показників діяльності підприємства. Величина витрат визначає ефективність функціонування підприємства та його конкурентоспроможність. Спосіб трактування витрат в обліку залежить від потреб користувачів інформації. Фінансовий облік надає інформацію для кредиторів, потенційних інвесторів і власників, управлінський облік - для керівників підприємств та їх підрозділів, а податковий облік - для податкових органів.

Система управління витратами - це комплекс елементів (об'єкт управління - управлінський персонал, функції інструментів управління; суб'єкт управління - витрати, фактори, які їх формують, діяльність підприємства; та методи управління), що взаємодіють між собою з метою досягнення поставлених цілей.

Ефективність формування та використання потенціалу підприємств АПК значною мірою залежить від рівня їх інформаційного забезпечення та вміння використовувати цю інформацію під час ухвалення управлінських рішень. Користувачів інформації, яку суб'єкт господарювання може отримати про майновий потенціал на основі його класифікації, можна розділити на зовнішніх та внутрішніх.

Узагальнюючи результати аналізу господарської діяльності ДП "Пулинський лісгосп АПК", можна зазначити, що підприємство успішно здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства і досягає прибутковості та рентабельності. Метрики фінансових результатів підприємства свідчать про його абсолютну ефективність. Особливу важливість представляють показники прибутку, який є основою економічного розвитку підприємства в умовах ринкової економіки.

Управління синтетичним обліком витрат та виходу продукції в ДП "Пулинський лісгосп АПК" здійснюється за допомогою рахунку 23 "Виробництво", який належить до групи рахунків господарських процесів за

економічним змістом, та до групи операційних, калькуляційних рахунків за призначенням і структурою.

В цілому, після проведення аналізу господарської діяльності ДП "Житомирське господарство", слід відзначити, що підприємство відповідає вимогам чинного законодавства, є прибутковим та рентабельним.

Система обліку і контролю витрат в ДП "Пулинський лісгосп АПК" представляє собою комплекс обліково-аналітичних і контрольних процесів, що забезпечують надійну інформацію про хід та результати господарської діяльності для оперативного управління. Вивчення організаційно-технологічних особливостей ДП "Пулинський лісгосп АПК" підтвердило їх значний вплив на методику та організацію обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. Аналіз окремих видів витрат також підтвердив, що формування собівартості лісопродукції та її ціноутворення значною мірою залежить від раціональної організації виробничого процесу та методики обліку і контролю витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 436.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Дерій В. А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, Екон. думка, 2009. 272 с.
3. Ільків Л.А. Класифікація витрат виробництва як необхідна передумова об'єктивного обліку і дійового контролю. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/429/35>
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ М-ва фінансів України від 30 листоп. 1999 р. № 291.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
5. Іщенко Я.П. Облікове забезпечення управління витратами у сільському господарстві: монографія. Вінниця: ТД Едельвейс і К, 2011. 276 с.
6. Карпенко О. В., Карпенко Д.В. Управлінський облік: Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 296 с
7. Курган Н.В. Впровадження управління виробничими витратами за відхиленнями на малих промислових підприємствах України. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/193.pdf
8. Маниліч М. І., Миронюк О.В. Собівартість продукції: теоретичний аспект. URL: http://www.nbuiv.gov.ua/portal/soc_gum/znpn/2012_8/01SPTA.pdf.
9. Мезенцева Н.М. Павликівська С.Г., Янчиленко Я.О. Витрати виробництва в умовах обмеженості ресурсів. URL: http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/3_71_2_2019_ukr/30.pdf
10. Методичних рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : наказ М-ва промислової політики України від 09 лип. 2007 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07#Text>

11. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку : наказ М-ва фінансів України 29 груд. 2000 р. № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text>.

12. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : наказом М-ва фінансів України від 28 берез. 2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

13. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : наказ М-ва фінансів України від 27 черв. 2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>

14. Міжгалузеві нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку : Наказ М-ва праці та соціальної політики України від 26 верес. 2003 р. № 269. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0269203-03#Text>

15. Мосійчук О.М., Осадча О.О. Управлінський облік витрат: вітчизняна практика та міжнародний досвід. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/153.pdf>

16. Нападовська Л. В. Управлінський облік : підручник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ : Книга, 2004. 544 с.

17. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ М-ва фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ М-ва фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

19. Піскунова Н.В., Федорець М.Г., Піскунова К.С. Аналіз витрат виробництва як важлива ланка ефективного управління промислового підприємства. *Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет*. Тернопіль : Економічна думка, 2013. Том 13. С. 357- 364.

20. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755 / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

21. Подолянчук О. А. Облік в системі управління витратами. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2018/47.pdf

22. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ М-ва фінансів України від 24 травн. 1995 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

23. Порядок подання фінансової звітності : постанова Кабінету Міністрів України від 28 лют. 2000 р. № 419. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP000419>

24. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 груд. 2017 р. № 2258. / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

25. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996. / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

26. Про інвентаризацію активів та зобов'язань : Положення від 02 верес. 2014 р. №879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

27. Про оплату праці : Закон України від 24 бер. 1995 р. № 108/95-ВР / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>

28. Садовська І. Б., Тлущкевич Н. В., Гарасим М. П. Управлінський облік: навч. посіб. Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010. 560 с.

29. Скрипник М. І. Сутність витрат як економічної категорії. *Вісник ЖДТУ. Серія: «Економічні науки»*. 2009. Вип. 4 (50). С. 159-165

30. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2006. 526 с.

31. Сподарик В. М. Аналіз економічних категорій "затрати" і "витрати" за змістом та призначенням. *Економічний часопис-XXI*. 2013. № 1-2(2). С. 49-51.

32. Управлінський облік : навч. посіб. / І. Б. Чернікова, Л.О. Кирильєва, А. В. Янчев, О. І. Черніков; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків, 2009. 247 с.

33. Фаріон В. Я. Сутність витрат як економічної категорії. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2013. Вип. 1 (49). С. 44-47.
34. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник. М. Ф. Огійчук, Л. О. Сколотій, М. І. Беленкова та ін. За ред. проф. М. Ф. Огійчука. 7-ме вид., перероб. і допов. Київ : Алерта, 2016. 1042 с.
35. Фостолович В. А., Сімаков О. О. Місце управління витратами в сучасній системі управління підприємством. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2019/8.pdf
36. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2002. 656 с.
37. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підруч. Житомир : Рута, 2012. 609 с.
38. Цал-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю., Цегельник Н. І. Управлінський облік : навч. посібн. Житомир : Рута, 2015. 632 с.
39. Ягмур К.А. Еволюція категорії “витрати на виробництво”: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри бухгалтерського обліку і аудиту (Ч.1) *Полтавський університет споживчої кооперації України*. Полтава. 2006. с. 175.

ДОДАТКИ